

בית נאמן

מוצ"ש פרשת לך לך י"ד בחשון תשפ"א

נושאי השיעור:

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז שליט"א

ניתן לשמוע
בשידור ישיר את
שיעורו של מרן שליט"א
בנרוץ קול ברמה.
או ב'קול נאמן':
079-9-367-367
או לקו בית נאמן:
079-9270505

בעקבות המצב, השיעור
מועבר בשידור חי בלבד.

בשעה 21:00

א. הקב"ה משלם לעושה טוב, ולעושים להפך משלם כפעלם. ב. מתפללים להצלחת הנשיא טראמפ. ג. מי שלא שומר עצמו מתחייב על הגזירה שבאה עליו. ד. חידושים בפרשת לך לך: א) משמעות תיבת "נא" (ב' למה' במלעיל או במלרע. ג) ההבדל בין ריב למריבה. ד) הקורא לאברהם אברם. ה) מניין שצריך האדון למלא את עבדיו? ו) באיזו שעה מתחיל "בעצם היום"? ז) "בעצם היום הזה נימול אברהם וגו'" באיזה יום זה היה? ח) תאריך יום הולדת אברהם אבינו ע"ה. ה. חידושים בפרשת וירא: א) ההבדל בין קמ"ץ לפת"ח. ב) "האֵלֶּה" מלרע וכן "צִעֲרָה" מלרע. ג) טעם לקריאות בתורה (בפרשת וירא) בימי ראש השנה. ד) שרה ומלכה - האשה שמכבדת ומחשיבה את בעלה כ"מלך ושר" היא שרה ומלכה. 1. ענוה וסבלנות ואהבה אחד לשני. 2. הזמן הטוב ביותר לקריאת שנים מקרא ואחד תרגום.

צריך לשמור על הבריאות שלו. הגוף הזה לא שלך, הוא ניתן לך מהשמים, ועליך לשמור כמה שאתה יכול. ועל זה כתב מאמר שלם הרב שלמה יוסף זיין בספרו לאור ההלכה (עמ' קפ"א) והביא מקורות לזה. אבל גם אם נאמר שלא אכפת לכם 'זה הגוף שלי'. הרי אתה מזיק לאחרים, "חב לאחריני". אנחנו רואים היום אנשים בריאים שאין להם כלום, והם שמרו על עצמם, ופתאום הקורונה פגעה בהם! לא יאמר אדם זו גזירה. נכון שזו גזירה, אבל אם האדם יישמר וישתדל, לא תחול הגזירה, כי רואים בשמים שהוא שומר על עצמו. הנה עשו חשבון שאם אדם ישים מסכה וחבירו שם מסכה, ומתרחקים שני מטר, עדיין נשאר עוד חמישה אחוז שייכולה המחלה לפגוע. כמה אדם צריך להזהר.

אם אדם לא שומר על עצמו לא יתלונן שלא שומרים עליו מן השמים

ד. הנה שמענו עוד משהו. באשקלון ילד מסכן בגיל תשע נדרס תחת משאית. הוא נסע באופניים ונדרס, ובעל המשאית לא הרגיש בו, ואף אחד לא הרגיש. אחר כך הוא רואה חלקי מתכת [של האופניים] מתחת למשאית. התברר שילד בגיל תשע נדרס. זו גזירה, אין ספק [בפרט שהילד נסע לתומו במזרחה ומעד]. כי הגמרא אומרת "אדם אית ליה מזלא" (ב"ק דף ע"ב) - יש לו מזל? אדם צריך לדעת, אם אדם לא שומר, לא ישאל אחר כך למה אתם לא שומרים

1. אחד הלך לבית הכנסת ביום כיפור להתפלל, ובא שם אחד שהוא ספק מוקרן (ספק יש לו קורונה), והוא לא סיפר כלום, הדביק את המתפלל (אבא של רבי חנניה צילק, יבדל לחיים ארוכים) והוא נפטר. זה היה. מה המעשים האלה?! והיה גם בחור אחד שלמד אצלי בחוץ לארץ, הוא היה עניו, עדין, וצנוע. יחיד היה בתונים שלא גילח את הזקן. כל בני גילו כולם מגולחים, גם תלמידי חכמים, גם רבנים, כולם (חוץ מאיתנו, שאבא הקפיד עלינו על זה). קראו לו דוד שמעון חדאד. לפני כמה חודשים היה בג'רא, והיה אצל הרב הראשי של ג'רא רבי חיים ביתאן שיהיה בריא, והביא לו מיץ תפוזים, (היתה כתבה בכפר חב"ד שהביא לו 'ברדגן'. מה זה ברדגן? אף אחד לא יודע מה זה. ברדגן בערבית זה תפוזים. למה נקרא ככה? כי זה הגיע מפורטוגל, פורטוגל נעשה פורטקאל (כך כותב הב"ח), ומה נעשה בורדגאן. עד שהולך ומשתנה מביטוי לביטוי... וזה מיץ תפוזים. זהו...), ואמר להם שהוא למד בישיבת הרב פינסון, ולמד דקדוק, ועיבור, וגמרא והכל. פתאום הלך לעולמו בערב כיפור. סמוך לכיפור אני שומע את זה. הלך. אמנם בן ששים, אבל איך קורה דבר כזה?! כמה שאדם ישמור ויישמר, וכולי האי והולואי.

2. אני זוכר שהייתה ילדה בחוץ לארץ שנדרסה תחת מכונית ויצאה משם חיה. היא נפלה בדיוק בין הגלגלים, ההוא עצר את המכונית ויצאה משם בריאה! אי אפשר להאמין לזה, אבל אני ראיית את זה במו עיני.

הקב"ה משלם שכר טוב למי שעושה טוב

א. הרבה זמן לא שמענו פיוטים, עכשיו [שרו פיוט "מצפרא עד ערב"] "ותחי נפשנו". שבת שמדברת על אברהם אבינו צריך להרגיש בה חיים. לפני עשרים וחמש שנה היינו בבית מלון בשבת פרשת "לך לך" (לך לך על אברהם אבינו). והשבת היא הייתה ב"א בחשון, ובמוצאי שבת שמענו על יצחק רבין ז"ל שנהרג בידי יהודי. אבל אם היה יצחק רבין מודע לכאב של עם ישראל במשך אלפיים שנה, אולי לא היה עושה את כל השלום המזויף הזה. מאז שנעשה אותו שלום, אלפי יהודים הלכו בגלל הרמאות של הבליעל ההוא ערפאת. אחרי שכביכול חתם על הסכמי אוסלו, שבוע אחר כך אמר בדרום אפריקה: אני סתם חתמתי, כמו ש'הנביא' עשה גדר (הגימ"ל רפוייה), בגד ביהודים שנתנו בו אמון והתנפל עליהם. הקב"ה ישלם לכל מי שעושה דבר טוב, ומי שעושה דבר אחר - גם ישלם לו.

מתפללים להצלחת הנשיא טראמפ

ב. אנחנו מצטרפים לאלפי ורבבות יהודים כאן ובאמריקה שמתפללים להצלחתו של טראמפ. הוא הצליח במה שלא הצליח שום נשיא לפניו באמריקה. במה הצליח? משך עמים רבים ששונאים את עם ישראל (ערבים) שיחתמו שלום עם ישראל, אין לך דבר נפלא מזה. כל הזמן אנחנו דואגים, כל העמים שסביבנו נגדנו. מאה מיליון ערבים ויותר נגד ישראל. והוא ריכך אותם, נתן להם דעת, הסביר להם שאם יעשו טוב עם ישראל יהיה טוב להם גם כן. ואם יעשו לא טוב עם ישראל, יהיה רע להם. זה הדבר המיוחד שבשבילו מגיע לו קדנציה שניה לפי עניות דעת.

אם האדם יישמר וישתדל לא תחול עליו הגזירה

ג. קיבלתי השבוע מכתב מאמריקה מתלמיד חכם אחד שכתב ספר שו"ת בענין הקורונה. מה שמעניין הוא שאמריקה קוראים לה "ארץ האפשרויות הבלתי מוגבלות", כל הדמיונות בעולם תמצא שם... יש שם אנשים שלא רוצים ללבוש מסכה, ובאים לבית הכנסת בלי מסכה. והם אומרים מה אכפת לכם? מה שכתוב לי כתוב, מה שנגזר עלי נגזר. אני רוצה להידבק בקורונה, מה אכפת לכם? אבל לא עושים ככה. שני דברים. קודם כל אסור לאדם להכניס את עצמו בסכנה. הגאון רבי שניאור זלמן בעל התניא כתב בשולחן ערוך שלו (בחושן משפט הלכות נזקי גוף ונפש סעיף ד') שהאדם לא בעלים על עצמו, הוא

לרפואת מור אבינו הגה"צ רבי דן מרדכי הכהן בן מְבִירְכָא הי"ו ה' ישלח לו רפואה בקרוב בתושח"י אמן

עיצוב גרפי: תא"ל 050-2798858

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
16:10	17:22	18:03
16:27	17:24	17:59
16:15	17:22	17:57
16:28	17:25	18:00

וכמה שאתה נזהר, אולי הקב"ה ירחם עליך. אפילו בזכות מצוות "ונשמרתם מאד לנפשותיכם" (דברים ד' ט"ז), גם זה יכול לעזור.

יש דורשים ויש דורשים

1. בחוץ לארץ במנחה של שבת (לפני התפלה) היו דורשים הרבנים על הפרשה הבאה. כנראה כיון שבמנחה קוראים כמה פסוקים מהפרשה הבאה, החליטו לדרוש עליה. אבל כאן בארץ ראיתי הפוך. **הרב עובדיה ע"ה** במוצאי שבת דורש על הפרשה שקראנו כבר, ואני עשיתי ככה. אבל אמרו לי כל מה שאתה מדבר זה באוויר, לא נוכל להגיד את זה לילדים שלנו בשבת הבאה. כבר קראנו את זה. דבר על הפרשה של שבת הבאה. אז אני תופס בשני ראשים. מה לעשות?! "מזה אחד ומזה אחד" (שמות י"ז ב). הפעם נדבר גם על הפרשה הקודמת "לך לך", וגם על הפרשה הבאה "וירא". ובלי נדר בשבועות הבאים נדבר רק על הפרשה הבאה בלבד.

'נא' - 'אן' - 'כען' - 'עכשיו'

2. כתוב בפרשת לך לך: **"הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את"** (בראשית י"ב י"א). ורבותינו אומרים **עד עכשיו לא הכיר בה, ורק עכשיו הכיר בה** (ב"ב דף ט"ז ע"א). בעל תורה תמימה שואל, למה יפרשו ככה שעכשיו הכיר בה? הרי כתוב **"הנה נא ידעתי"**, וידעתי פירושו לשון עבר. ידעתי מזמן כי אשה יפת מראה את. למה ידחקו ויאמרו ששים וחמש שנה לא הכיר בה, ופתאום הכיר בה עכשיו?! אבל אחר המחילה מכבודו, הוא רגיל בביטוי של הגמרא **"אין נא אלא לשון בקשה"** (ברכות דף ט' ע"א), אבל רוב הפעמים המלה נא אין פירושה ככה. אכן עזרא אומר **נא פירושה עכשיו, כמו בערבית 'אן' בחילוף המלה, 'אל אן'**. ולמה נלך לערבית? יש לנו תרגום אונקלוס: **"כען ידענא"**. "נא" מתרגם אותה "כען", וכען פירושה "עכשיו". (לעתים רחוקות מתרגם אחרת). אז יש נא שפירושה בבקשה, ויש נא

נפלא והם כופרים. אומרים הכל בא מאליו. אני חוזר הביתה ויש יונים קטנים, יוני הגאיות כולם לומות" (יחזקאל ט"ז ט"ז). והם רק מרגישים שאני בא, הם טסים... אני אומר רגע, מי אמר להם לעשות כנפיים ולטוס? מי עשה להם את הכנפיים האלה? טתם באו לבד?! או שהם פתחו במשך מיליארי שנים כנפיים?!... זו לא טפשות. בערות וסכלות?! הדינזאורים - החיות הנוראות האלה נכחדו מהעולם, ואילו היונים הקטנים האלה נשארים בעולם. ואילו הבריות הקטנות, אפילו הקורונה כנראה נבראה פעם אבל לא הפריעה לנו, פתאום השתגעה. מה נעשה לה?! אבל תדעו לכם, אדם צריך לדעת ולשמור ולשמור. אתה רואה שהכל מסודר בעולם. הם כופרים. לא צריך את כל הספרים שלהם. כולם הבל וריק. אתה לא צריך אותם. תקרא אבודרהם כשמפרש ברכת אשר יצר, תראה את החכמה הגדולה בבריאת האדם, תראה את החכמה הגדולה בבריאת בעלי חיים, תראה את הדין. אן. שכל האברים מסודרים. אל תכניס ספרי כפירה. ספרי כפירה אסור להכניס הביתה. אם יבוא פעם הבן שלך ויאמר ראיתי בעיתון שמצאו איזה חמור שיש לו מאתיים חמישים מיליון שנה, תאמר לו כן, הם החמורים שקדמו לו... הם בעלי שלוש מאות מיליון שנה... הכל הבל וריק. דברי משוגעים ומטורפים. אברהם אבינו בגיל שלוש הרגיש שיש בורא לעולם. כמה שהם נלחמים בדברים האלה לא מוצאים שום דבר. פעם היו אומרים יכול להיות דבר בלי בריאה, הנה למשל התולעים והחיידקים האלה, נבראים ככה מן האוויר. אין להם אבא ואמא. והתברר שיש להם אבא ואמא. הכינים יש להם אבא ואמא. יש לכולם, אין דבר כזה שנברא לבד. אם כן איך התחילו? על ידי בורא. אין מנוס מזה. כמה שיפטטו ויבלבלו את המח ויאמרו שהיה המפץ הגדול. אבל מי ניפץ את המפץ הגדול?!

6. פעם היה כתוב בסוף הספרים: **"ברוך רחמנא דסייען מריש ועד כען"**. אני זוכר בילדותי היה לנו סדור תפילה, סידור הרש"ש. ובסופו כתוב: **"בנל"ך ואע"י ברדמו"ך"**. "בנל"ך ואע"י" ידעתי - "ברוך נתן ליענף כח ולאין אונים עוצמה ירבה". זה לקוח מההפסטה שלנו היום, הפסרת לך לך (ישעיה מ"ט). אבל הברדמו"ך הזה, מה זה? הכוונה בריך רחמנא דסייען מריש ועד כען - מהתחלה ועד עכשיו. בדרך כלל אפיה שכתוב 'נא' התרגום שלה 'כען'.

7. למשל: **"א-ל נא רפא נא לה"** (במדבר י"ב ג). איך נאמר **א-ל עכשיו רפא עכשיו לה?** למה עכשיו עכשיו פעמיים?! אז התרגום אומר **"א-ל נא רפא נא לה"** - אלקא בעבעו אסי כען יתה". נא הראשונה פירושה בבקשה, ונא השניה פירושה עכשיו. משה רבנו ביקש שירפא את מרים אחותו עכשיו. והתשובה באה יפה מאד: **"זאביה ירוק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים"** (שם י"ד). אתה רוצה עכשיו? אין דבר כזה. אם אביה ירק בפניה, צריכה

עלי?! קודם כל אתה צריך לשמור על עצמך. וגם ההורים צריכים לשמור. היה לנו המייסד והמנהל של תלמוד תורה איש מצליח (לפני כמה שנים), רבי דוד קאשי שיהיה בריא, והיו שם בערך ארבע מאות תלמידים (אולי קצת יותר), והוא היה אומר להם לא לנסוע באופניים. והם אומרים לו למה הרב? חברים שלנו בתלמוד תורה אחר נוסעים, גם אנחנו ב'איש מצליח' ניסע. כמה שהסביר להם הסביר באוויר. אז יום אחד הוא לקח אותם לבית חולים, והכניס אותם לחדר שכולו ילדים, והם צועקים מכאבים. אחד נפצע, ואחד לא רואה, ואחד ברגלים, ואחד ככה. אמר להם תשאלו אותם מה קרה להם, שאלו אותם, אמרו כולם מחוסר זהירות בנסיעה באופניים. צריך להיזהר ולהיזהר. אז הבינו, אמרו: אתה דואג לנו. יפה מאד. מה אכפת לנו מה חברים שלנו בתלמוד תורה אחר עושים?!

אם נגזר ויש גם גרמא בידי אדם מקבלים על זה עונש

ה. תגידו זו גזירה? אמת. בנו של יעקב אבינו - יוסף הצדיק ירד למצרים לקיים את גזירת בין הבתרים. רש"י אומר על הפסוק: **"וישלחו מעמק חברון ויבא שכמה"** (בראשית ל"ז י"ד). מה זה מעמק? מעצה עמוקה של אותו צדיק הקבור בחברון. נאמר לו: **"כי גר יהיה זרעך וגו' ועבדום וענו אותם"** (בראשית ט"ו י"ג) ויוסף נמכר. אבל עם זאת אמרו חז"ל, לעולם אל יפלה אדם בן בין הבנים (אל תעשה אפליה בין הבנים). שבגלל שני סלעים מילת - שני סלעים כתנת פסים שעשה יעקב אבינו ליוסף והתקנאו בו אחיו, קרה כל הדבר הזה (שבת דף י"ע ב). "המלוך תמלוך עלינו אם משול תמשול בנו" (בראשית ל"ז ח)? ולא זו בלבד, אלא שיוסף בתום לבו הלך לאחים שלו עם כתנת הפסים. למה הלכת עם כתנת הפסים?! למה?! "ויפשיטו את יוסף את כתונתו את כתונת הפסים אשר עליו" (שם כ"ג). וזה גרם את כל הבלבול הזה. משמע שגם אם נגזר, מתי שיש גם גרמא בידי אדם, יש גם עונש בידי שמים. אנחנו לא נדע. לכן אדם כמה שישתדל זה טוב. יש מאמר בדרך ארץ זוטא (פ"א ה"ט): **"אהוב את השמא' ושנא את המה בכך"**. תאהב את השמא - אל תקנה ספר הביתה שיש בו דברי השכלה ודברי כפירה ותאמר אני שם אותו למעלה שאף אחד לא יגע בו, אף אחד לא יסתכל בו, לא. תיזהר. יום אחד יפול הספר ביד אחד הילדים או הנכדים, ורחמנא ליצלן הירוש לו את הכל. לא לעשות דברים כאלה. זה לא טוב⁵. אדם צריך לדעת שצריך להישמר ולהיזהר.

3. היה אחד מהילדים שלנו בבית שהוא רצה אופניים. אמרת לו תשמע, תקבל אופניים בתנאי שתסע כאן על יד הבית בכביש הזה. לא תמשיך הלאה. יום אחד הוא היקל, אמר **"כוחא דהיתרא עדיף"**. והנה אוטובוס כמעט "כמעט שכב" (בראשית כ"ו י)... האוטובוס כמעט פגע בו, אבל ברוך ה' ניצול בנס. אז אמרתי מה אני אעשה לזו היום היה נס, אבל "לאו כל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא" (מגילה דף ז' ע"ב). אז אני "גנבתי לו את האופניים. ואמרת לו האופניים האלה נגנבו, נגנבו אותם, מה לעשות?! אני אחפש את הגנב הרשע מרושע הזה... והנה יום אחד אמרנו לו תשמע, תפסנו את הגנב, אבל הגנב אמר לי אני כבר משתמש באופניים, קשה לי להחזיר אותם. קשה להשיב גזל הנאכל" (חולין דף פ"ט ע"א). אז הוא הביא לי מאה שקל במקומם. נתתי מאה שקל לילד והוא שמח, ותחי רוחו. אני הרווחתי חיים של הילד, והרווחתי גם כן שהוא שמח, והרווחתי שחסכתי לי צרות. פחות תאונות. למה אדם יעשה שטויות כאלה?!

4. העולם אומרים שָמָא ואנחנו אומרים שָמָא. ומצאתי ככה בשיר קדמון לפני אלף שנה של רבי שמואל הנגיד (ספר בן משלי סי' תתמ"ט), שחורז שָמָא עם דְמָה, יְהִיָה, שָמָא. אם כן הוא קרא שָמָא כמו שאנחנו הספרדים אומרים. "שָמָא לא תפנה" (אבות פרק ב' משנה ד'). ואמר לי שכן נמצא בדפוס ישן בפרקי אבות שנדפס בליסאבון בשנת ר"ן. מיהו כתב לי את זה. אמרתי לו: אני הבאתי לך רבי שמואל הנגיד ואתה מביא לי ספר בדפוס ר"ן? אמר לי: אני לא אמרתי לך תר"ג, אני אמרתי לך ר"ג. אמרתי לו: אמרת לי ר"ג, אבל רבי שמואל הנגיד היה חמש מאות שנה לפני ר"ג... הוא נולד בשנת ארבעת אלפים תש"נ. מה זה, אני מביא לך מקור קדמון של משורר ופוסק גדול בתחילת זמן הראשונים, ואתה מביא לי בדפוס? אין הכי נמי. ברוך ה' נמי. ברוך ה' הוא. שיהיה עוד אחד. "טובים השנים מן האחד" (קהלת ד' ט').

5. שבביל מה אתה צריך אותו? כדי שתדע מה אומרים המשכילים? וכשתדע, מה יצא לך מזה?! כלום. יצא לך שהם כופרים?! ידענו שהם כופרים. הם רואים מול העינים עולם

שפירושה עכשיו. "הנה נא ידעתי" פירושה הנה בבקשה ידעתי?! בשביל לדעת אומרים בבקשה?! אני יודע בבקשה ששלוש כפול שלוש שווה תשע?! ... מה הבקשה הזאת?! אלא הנה נא ידעתי - הנה עכשיו ידעתי. ועל זה אמרו חכמים מה זה עכשיו? אלא בתחילה לא הכיר בה מחמת הצניעות, ואחר כך עברו בנהר וראה את פניה בנהר (יש הסבר כזה. מדרש תנחומא פרשת לך לך פסקא ה').

למה במלעיל או במלרע

ח. למה אמרת אחותי היא (בראשית י"ב ט"ז). תמיד אנחנו אומרים 'למה' מלעיל, וכאן יוצא מן הכלל - 'למה' מלרע. למה זה ככה? יש כלל, אם אחרי המלה 'למה' תבוא אות א' או אות ה' או אות ע' תהיה מלרע ורפויה. חוץ מחמש פעמים בתנ"ך שבא אחריה אל"ף או ה"א או ע"ן ובכל זאת היא באה דגושה: "למה הרגתני להעלות אותי" (ש"א כ"ח ט"ז) - באה בדגש. "למה היה כאבי נצח ומכתי אנושה" (ירמיה ט"ו י"ח). "למה אירא בימי רע" (תהלים מ"ט ו'). יש אחריהם אחת מאותיות א' ה' ע', והם באו בדגש. חמשה מנויים במסרה (בתהלים מ"ב). אבל חוץ מזה תיבת "למה" ואחריה א' או ה' או ע' באה מלרע.

מתי אומרים במה ומתי אומרים במה

ט. ואותו דבר המלה "במה": "במה אדע כי אירשנה" (בראשית ט"ו ח'). בדרך כלל אומרים במה, לא במה, אבל כאן "במה" כי אחריה אל"ף. והכלל הזה לא רק בא', אלא גם באות ה', וכן בסוף פסוק כתוב במה. ובדקתי את זה. כל במה שאין אחריה א' וה' - במה, ואם אחריה א' וה' - במה. לכן אומרים "במה מדליקין ובמה אין מדליקין" (שבת דף כ' ע"ב). וזה לא חידוש שלי, כתב אותו חכם גדול תימני לפני ארבע מאות שנה, בעל מלאכת שלמה - רבי שלמה עדני, (עדני כלומר בא מעדן - מתימן, לא יודע אם זה עדן או עדן), והוא כותב במה מדליקין (בסגול), ובמה אין מדליקין (בקמץ). כי אחריה אל"ף. ואותו דבר גם בתפלה. אומרים "ולמה (מלרע) אין מערבין בה דבש", כי אחריה אל"ף. ככה קיבלתי מאבא ע"ה, ובדקתי את זה בתנ"ך. כל למה שאחריה א' ה' ע' תבוא למה בלי דגש ומלרע. יש אומרים: בגמרא לא מדקדקים. אבל הנה מלאכת שלמה מפורש. וככה גם "במה בהמה יוצאה ובמה אינה יוצאה", הראשונה אין אחריה אל"ף והשניה אחריה אל"ף. "במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה" הכל במה כי אחריהם אל"ף. צריך ללמוד את הכללים האלה ולא לזלזל בהם.

ההבדל בין ריב למריבה

י. "ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט". ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך" (בראשית י"ג ז-ח'). ראיתי פירוש יפה. כתב אותו הרב צבאן ז"ל בפירושו על ההגדה, אמר 'ריב' לשון זכר, הזכר לא יולד, "שאלו נא וראו אם יולד זכר" (ירמיה ל"ו). 'מריבה' לשון נקבה, יש לה ילדים, פרה ורבה. לכן בתחילת המריבה זה ריב, אבל כשזה מתפתח ומתפתח רחמנא ליצלן. אז לא נעשה מריבה לשון נקבה, שתלד בנים ובנות בלי סוף... לכן "ויהי ריב בין רועי מקנה אברם", היה ריב קטן, ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך", הריב בא מן הרועים, אחר כך הרועים יספרו לך, והרועים שלי יספרו לי, ואחר כך נגיע למריבה שתפתח ביני ובינך. [וכן כתב הש"ה הקדוש ששמע בן בדרך צחות. וציינו (בספר דרך חיים ותוכחת מוסר הנד"מ עמ' כ"ז) שכ"ה גם באלשיך הקדוש כאן]. יש פסוק במשלי (כ"ה ח'): "אל תצא לריב מהר פן מה תעשה להיות שבעה ימים בניזיפה. אם הקב"ה כועס עליה מגיע לה שבועיים. ככה הגמרא אומרת (ב"ק דף כ"ה ע"א): קל וחומר לשכינה ארבעה עשר יום. אבל נעשה לה כמו דין של אבא. "דיו לבא מן הדין להיות כנדון".

באחריתה". הפסוק אומר "אל תצא לריב מהר" - ריב קטן, "פן מה" - תוסף לו מ' מכאן וה' מכאן ויהיה מריבה. "מה תעשה באחריתה".

הקורא לאברהם אברם

יא. כתוב בגמרא (ברכות דף י"ג ע"א): "הקורא לאברהם אברם עובר בעשה". למה? כי כתוב "והיה שמך אברהם" (בראשית י"ז, ה). ודעה אחרת שם בגמרא שעובר בלאו שנאמר "ולא יקרא עוד את שמך אברם" (שם), מי שאומר "אברם אבינו" עובר בלאו "ולא יקרא עוד" [ובעשה כנז']. האשכנזים בגלל שאומרים הכל מלעיל אתה לא יכול להבין מה הם אומרים אברם או אברהם. אבל צריך ללמוד שזה מלרע ולא מלעיל⁸. האמת היא שהרמב"ם לא מנה את זה בכלל המצוות. ומהר"ץ חיות (בברכות שם) מעיר על זה, למה לא מנה את זה? אם הוא עובר בלאו אז זה אחד מהלאווים. ואמר, דברי הרמב"ם נכונים לפי מה שכתב בפירוש המשנה בחולין (סוף פרק ז) שכל מה שאנחנו עושים עכשיו, זה לא בגלל שהאבות נצטוו, האבות לא מחייבים אותנו, אלא בגלל שמשה רבנו אמר: את המצוה הזו צריכים לשמור. ומה שלא אמר, אנחנו לא חייבים. כלומר מצוות מילה אנחנו עושים אותה לא בגלל שאברהם אבינו עשה מילה, אלא בגלל שהתורה אמרה: "וביום השמיני ימול בשר עורלתו" (ויקרא י"ב ג). הפרטים כתובים בפרשת לך לך, והפרטים האלה קיימים גם בימינו. אבל אם לא נצטווה משה על המילה אנחנו לא היינו חייבים בה. לכן "ולא יקרא עוד את שמך אברם" זה מדובר בדורו בלבד, ובדור הזה אם אתה רוצה לקרוא אברם אין דבר. יש לנו גמרא בגיטין (דף נ' ע"א) תני אברם חוזאה. אחד האמוראים שמו אברם, לא אברהם. וגם מי שקורא לאברהם אבינו אברם אין בזה כלום. ככה דעת מהר"ץ חיות על פי הרמב"ם. אבל הרב בית עובד מחמיר, הוא אומר (דינים השייכים לתפלת י"ח דין פ"ד): מי שאמר במרוצה בתפילה אלקי אברם אלקי יצחק ואלקי יעקב, אני מסופק אם יצא. למה? כי הוא עובר בעשה, איך אתה אומר "אלקי אברם"? אברהם צריך לומר. "מגן אברהם" לא מגן אברם. [ובעוד יוסף חי (יתרו אות ג) כתב שודאי אינו צריך לחזור, הביאו מוה"ר נר"ו באור תורה (תשרי תשע"ו)]. ולכתחילה ודאי כולם אומרים אברהם.

"בהזכירם זכות אב רם"

יב. אבל ביום הושענא רבא עושים שבע הקפות. ושם כתוב: "בהזכירם זכות אברם, וצדקת כל חסידיך". אז בדפוס מנצור תקנו "בהזכירם זכות אברהם", אבל זה לא בדיוק. קודם כל הוספת הברה, וכאן זה מסודר על פי הברות: "בהזכירם - רם" - שלוש. "זכות (השוא לא בא בחשבון) אב-רם" שלוש הברות. אם תעשה אברהם הוספת הברה. ועוד שנית, שהחרוז לא הולך טוב. "בהזכירם - זכות אברם". רם והם לא הולך טוב. כמו שאמרים בשמו של האבן עזרא שאמר: "לא תחרוז בשור ובחמור יחדיו" - אל תעשה חרוז של שור וחמור, שור וחמור זה לא הולך טוב. אלא "תשים את השור בארץ המישור, ואת החמור בהר המור". תעשה שהחרוז יהיה נעים⁹. אז "בהזכירם זכות אברהם" זה לא הולך טוב. צריך לומר "בהזכירם זכות אברם". אבל מה נעשה עם הגמרא שלא להגיד אברם במקום אברהם? אז אבא ע"ה מצא תיקון, חילק את המילה לשתים: "זכות אב רם". אבא שלנו העליון. אברם. והוא אברהם אבינו הראשון. ככה זה בסדר גמור.

8. יש כאלה אומרים רבי אברום שפירא, לא, זה אברהם.

9. יש לנו תינוקות בבית שהיו בריאים, יודעים מה זה חרוז טוב ומה זה חרוז לא טוב. אם אתה אומר "תהילה - תפילה" זה חרוז יפה. ואם אתה אומר "תהילה - מנוחה" כי שניהם נגמרים בה"א, זה לא שווה, צריך להיות חרוז יפה.

לפרטים והזמנות:
053-6652663

כל תשמישי הקדושה במקום אחד
ספרי תורה • תפילין • מזוזות • מגילות ועוד

מוצה ע"י מוגהים מוסמכים מיושבת כסא רחמים

מנין שצריך האדון למול את עבדיו?

יג. הגאון בעל מנחת חינוך (מצוה ב' אות ה') נתקשה מאיפה הרמב"ם למד (פ"א מהלכות מילה ה"א) **שצריך האדון למול את עבדיו**? איפה הוא מצא את זה? ולמה חיפש את זה? משום שהוא הלך על פי ספר החינוך, והמצוה הזאת נזכרה שם בפרשת בא ששם כתוב: "וכל עבד איש מקנת כסף, ומלתה אותו אז יאכל בו" (שמות י"ב, מ"ד), ולא כתוב שהאדון צריך למול את עבדיו אלא רק בשביל קרבן פסח בלבד. אבל מחילה מכבודו, זה כתוב מפורש בפרשה שלנו - פרשת לך לך שצריך האדון למול את עבדיו: **"המול ימול יליד ביתך ומקנת כספך"** (בראשית י"ז ג'). "ויקח אברהם את ישמעאל בנו ואת כל ילידי ביתו ואת כל מקנת כספו כל זכר באנשי בית אברהם וימל את בשר ערלתם" (שם כ"ג). לפעמים קורה שחכמים גדולים לא מעיינים בפסוק, או שמעיינים באופן שטחי. צריך ללמוד את הפסוקים¹⁰. **אדם צריך ללמוד תורה שבכתב עם רש"י. מספיק רק רש"י. אבל ללמוד אותה ולחזור עליה, וללמוד תורה שבעל פה ולעיין טוב. ולא בגלל שאדם יתעמק בסוגיות עמוקות בתלמוד ישכח את הפסוקים.** זה מפורש בתורה בפרשת לך לך שהאדון צריך למול את עבדיו, ודבר כזה המנחת חינוך השאיר אותו ב"צריך עיון". פרסומתי את זה פעם באור תורה (כסלו תשס"ב סוף סי' ל"ה). וכתבו לי כל מיני תירוצים דחוקים. אין מה לעשות.

ממתי מתחיל "עצם היום"?

יד. **"בעצם היום הזה נימול אברהם וישמעאל בנו"** (בראשית י"ז כ"ו). התימנים עושים מילה בחצות היום. ככה מביא בספר חדרי תימן של רבי יעקב ספיר. אומר שם, אמרתי להם למה אתם עושים ככה? אמרו לי כי כתוב "בעצם" והכוונה שהשמש בעוצמתה, כלומר בחצות היום. אמרתי להם, זה לא נכון, מעמוד השחר זה כבר נקרא בעצם היום הזה. ככה מוכח בגמרא במנחות (דף ס"ח ע"א), כבר שהאיר המזרח נקרא: "בעצם היום". [וכן מוכח מכמה פסוקים כמו: "כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה". העורך]. **רק אולי הם רוצים לאחור כדי להזמין אנשים וכדומה. אבל זה לא טוב כל כך, אלא צריך לעשות את הברית בתחילת היום.**

"בעצם היום הזה נימול אברהם וגו'" באיזה יום זה היה?

טו. אבל הפסוק עצמו לא מובן. הוא כותב **"בעצם היום"**, ולא כותב איזה יום. רש"י פירש, **בעצם היום הזה - שמלאו לאברהם אבינו תשעים ותשע שנים. והרמב"ן** (כאן) **והתוספות במסכת ראש השנה** ("א"ע"א ד"ה אלא) **אומרים ש"בעצם היום הזה" הכוונה ביום שנצטווה אברהם אבינו שיעשה מילה - "התהלך לפני והיה תמים"** (בראשית י"ז א') - **אותו היום עשה.** אבל קצת קשה הפירוש הזה, למה? כי התורה לא אמרה לנו באיזה יום, ו"בעצם היום" משמע שזה תאריך ידוע וקבוע¹¹, איזה תאריך זה? כתוב רק "בעצם היום הזה" ולא כתוב באיזה יום. "ערב ערב צריך" (סוכה דף כ"ז ע"א). לא ידענו כלום. אבל לפי רש"י זה מובן, שהכוונה בעצם היום שמלאו לאברהם תשעים ותשע שנה מל את עצמו.

מהו תאריך יום הולדת אברהם אבינו ע"ה?

טז. ועל פי רש"י נוכל לנחש באיזה יום ובאיזה חודש נולד אברהם אבינו. אין נוכל לדעת את זה? הרי אברהם אבינו נימול ביום שמלאו לו תשעים ותשע שנים, ואחר כך ביום השלישי למיתו הגיעו המלאכים, ככה רש"י כותב בפרשת וירא ("ח א'). ובאיזה תאריך הם הגיעו? לא ידוע. אבל באותו הערב הלכו משם - **"ויפנו** 10. הראו לי דבר מפליא. בקצות החושן (שכל הישיבות לומדים בו), כתוב (בחושן משפט סי' כ"ח סק"י) שמי שאוכל חלב חייב מיתת בית דין. ואין דבר כזה בעולם, מי שאוכל חלב חייב כרת ולא מיתת בית דין, לא סקילה ולא שריפה ולא שום דבר. טעה בזה, אין מה לעשות. 11. אנחנו יודעים מה שכתוב ביחזקאל (כ"ד ב'): "כתוב לך את שם היום את עצם היום הזה". והכוונה שיכתוב את תאריך היום, בעשרה בטבת יחזקאל היה נמצא כבר בבבל, וקיבל נבואה: "היום הזה סמך מלך בבל על ירושלים". עשה מצור על ירושלים.

משם האנשים וילכו סדומה" (בראשית י"ח כ"ב), וכתוב במדרש (בראשית רבה סוף פרשה נ' פסקא י"ב) שזה היה **בליל ט"ז בניסן**, ובאותו היום נחרבה סדום. א"כ מתי היו אצל אברהם אבינו? ביום ט"ז בניסן - שזה יום פסח. וזה היום השלישי למיתו, ביום י"ד זה ערב פסח, וביום י"ג זה היום של המילה, כלומר ביום י"ג מלאו תשעים ותשע שנים לאברהם. זאת אומרת שאברהם נולד ביום י"ד בניסן. ב"ג מלאו לו תשעים ותשע שנים אבל הוא נולד ביום י"ד. וזה היום שגם נולד בו הרמב"ם. ובזה מובן למה הרמב"ם כל כך מעריך את אברהם אבינו. היה לו בן יחיד וקרא לו 'אברהם'. ואמר קראתי לו בשמו של ראש המאמינים, ומי שקרא לו יתן לו כח ובריאות וחכמה ושכל. כל כך היה מעריך את אברהם אבינו¹². למדנו שהרמב"ם ואברהם אבינו נולדו ביום ערב פסח.

"ותקול לו יא אבני"

יז. לכן מובן מה שמספרים בליל פסח "ותקול לו יא אבני", שאומרים שם שתרם עשה סעודה גדולה ואחר כך יצאו האורחים שלו וחלקם היו בקיאים בכוכבים (לא כמו היום שלא מבינים כלום, פעם היו בקיאים ויודעים), וראו שם כוכב אחד שבלע שלשה כוכבים, ואמרו: הכוכב הזה הוא הילד הנולד לתרח, ועתיד לבלוע את כל העולם. הלכו וסיפרו את זה לנמרוד, ונמרוד אמר לתרח תן לי את הבן שלך ונהרוג אותו. כדי שלא יהרוס את כל הממלכה, ותרם אמר לו לא וכו' וכו'. וקוראים את זה בליל פסח, כי הסעודה הזאת הייתה בליל פסח, כי אברהם נולד ב"ד בניסן ועשו סעודה בליל פסח¹³.

ההבדל בין קמ"ץ לפת"ח

יח. בפרשת השבוע הבאה כתוב: **"ויאמר אדני-י אם מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך"** (בראשית י"ח ג'). ורבנו בחיי כותב ששם אדנות במקץ הוא לא כמו שחושבים העולם שקמץ ופתח דומים. הנה הלשון שלו: **"ואף על פי שנראה שהקמץ והפתח הכל דבר אחד ותנועה אחת, אין הדבר כן. אלא שיש הפרש ביניהם במבטא, שהרי תנועת הקמץ גבוהה ועליונה, ותנועת הפתח למטה ממנה"**. והאשכנזים חשבו שרבנו בחיי סובר שצריך לקרוא את הקמץ או כמו שהם נוהגים. ועל זה כתב היעב"ץ בספרו מור וקציעה (אורח חיים סימן ג'): הרי רבנו בחיי היה מהם - מהספרדים, והוא אומר שזו טעות, כי הרי לפי הספרדים אין תבחין בין קודש לחול - הרי עושים את הקמץ כמו פתח. ובהקדמה לסידור שלו כתב שהספרדים עושים: "קכש נחשבו תותח"¹⁴ (איוב מ"א כ"א). ככה חשב היעב"ץ. וכולם היו חוזרים על זה. אומרים שהספרדים טועים, ורבים של הספרדים - רבנו בחיי תלמיד הרשב"א כבר אמר להם שזו טעות.

קמ"ץ יותר עמוק מפת"ח

יט. עד שבא הרב עובדיה ע"ה ביביע אומר (ח"ו חאו"ח סי' ל"א אות ד') והאיר את העינים. אמר להם: אתם לא מבינים את רבנו בחיי, אדרבא הוא היה מְבַטָא כמו הספרדים. הרי הוא כתב **"אע"פ שנראה שהקמץ והפתח הכל דבר אחד ותנועה אחת, אין הדבר כן"**, ואם כוונתו כמו האשכנזים שהקמץ או הפתח אָה, אין זה יכול להיראות כתנועה אחת? הוא היה צריך לכתוב שההמון טועים ועושים את הקמץ והפתח תנועה אחת, וזה לא נכון, אלא הקמץ הוא כמו חולם, ככה צריך לדבר. ומה זה מה שכתב שאע"פ שנראה הכל תנועה אחת ומבטא אחד? ועוד, אחר כך הוא כותב שיש הפרש ביניהם במבטא: "ותנועת הקמץ גבוהה 12. וכשהוא מספר על אברהם אבינו בחיבור שלו (פרק א' מהלכות עכ"ר וחוקותיה ה"ג) כותב שם: "כיון שנגמל איתן זה", אברהם נקרא איתן (ב"ב דף ט"ז ע"א) - "איתן האזרחי" (תהלים פ"ט). 13. זה כמו שהאשכנזים עושים "שלום זכר", כאשר נולד זכר עושים סעודה. ובמיוחד שתרם המתין שבעים שנה עד שנולד לו. 14. מה זה קכש נחשבו תותח? לפי הקבלה הקמץ הוא מספירת הכתר, ופתח הוא מספירה פשוטה יותר - ספירת החכמה. א"כ תותח שהוא דבר גדול עשית אותו כמו קש. עושים קמץ כמו פתח, קכש נחשבו תותח. אלא הקמץ הוא כמו חולם.

למה היו מדגישים דל"ת של שם אדנות?

כ. ונזכרתי שבילדותי כשהיינו קוראים פרשה עם תרגום ערבי, היינו אומרים: "ורביעית ההין לכבש יין" (במדבר כ"ח י"ד). ומבטאים את המלה "יין" בעמקות יתירה, ככה הרב היה קורא. וחשבתי שהוא סתם קורא ככה, אבל באמת זה לא סתם, אלא זה בגלל שהי"ד מנוקדת בקמץ. ועל כולם, שכאשר היו קוראים שם אדנות, היו מעמיקים את הביטוי של הדל"ת. למה היו עושים ככה? זה דל"ת, לא צד"י עם נקודה, דל"ת פשוטה (והיא גם רפויה), ואילו כאשר אומרים את הפסוק: "הנה נא אדני סורו נא" (בראשית י"ט ב), אומרים אדני בדל"ת רגילה. ולא היה מי שיענה לי על זה, למה הדל"ת הזאת בשם ה' דגושה, וכשאתה אומר במשמעות 'רבותי' הדל"ת פשוטה יותר? שאלתי את אבא ע"ה ולא ענה לי.

תנועת קמ"ץ שבאות נו"ן משפיעה על ה-דל"ת שלפניה

כא. אחר כך מצאתי בספר הגיד מרדכי של רבי מרדכי כהן¹⁸ (עמ' 234), שמצא בכתב יד של רבי אברהם כלפון¹⁹ שכתב (ומעיד על זה רבי מרדכי כהן) אני מתפלא על המבטא שלנו, למה כשאנחנו מבטאים את שם ה' אנחנו מבטאים דל"ת עבה קשה וגסה, ואילו בלשון חולין עושים דל"ת פשוטה, ונשאר בצריך עיון. ורבי מרדכי נשאר גם כן בצריך עיון, ואני גם כן נשארת בצריך עיון, עד ש"פתאום אב המון ככוכב זרח", האמת בוקעת ועולה, לא שהדל"ת שונה, הדל"ת היא אותו דבר, אלא רק בגלל הגנו"ן של שם ה' שהיא מנוקדת בקמץ ומבטאים אותה יותר מים למים, ולכאורה זה אותו דבר?! לכן צריך להבדיל בין מים שבפתח למים שבקמץ. 18. מחכמי לוב לפני מאה שנה. היה תלמיד חכם ואחד הדיינים שם. 19. נולד בשנת תצ"ה, וחי שמונים וחמש שנה, נפטר בשנת תק"פ - "את כל תקף" (אסתר ט"ז כ"ט). והיה מתכתב עם הרב חיד"א, וכתב כמה ספרים בהלכה ובאגדה.

ועליונה, ותנועת הפתח למטה ממנה". מה הפירוש שזו גבוהה וזו נמוכה, זו או זו אה, זה לא גבוהה ועליונה?! אלא בודאי שרבנו בחיי קרא את הקמץ כמו שאנחנו קוראים, ומדורי דורות הספרדים קראו את הקמץ אה. ככה נמצא בתרגום השבעים. וככה האבן עזרא מעיד בספר צחות (שער התנועות) על תנועת הקמץ: "ואיננו פתוח כפתח גדול כאשר אנחנו קורין אותו במקומות האלה, רק אנשי טבריא גם חכמי מצרים ואפריקא יודעים לקרא הקמץ הגדול". הנה הודה שבזמנו חכמי ספרד שהיו מדקדקים גדולים ועצומים קראו כקריאתנו. (וממה שלא הזכיר חכמי צרפת (וכידוע שהיה נודד גם בצרפת בלונדון וברומי ועוד), יש להניח שגם חכמי צרפת קראו כמבטא הספרדים). וזה לא בדיוק, כי הקמץ מורכב מפתח וחולם. הוא מסביר שקמץ נראה כמו ונקודה, הקו זה כמו פתח והנקודה זה כמו חולם, כי הוא באמצע בין הפתח ובין החולם. ומה זה "באמצע"? לא היינו יודעים את פירושו. וכי האבן עזרא יכול להקליט את הקול שלו?!... (אם הייתה הקלטה בזמנו היינו שומעים את האבן עזרא ורבנו בחיי). אבל אני זכיתי לשמוע מיהודי אפגניסטאן שאומרים ין בקמץ יותר עמוק מפתח¹⁵. ואחר כך שמעתי שהרב מאיר ועקנין ע"ה הרב הראשי של טבריה¹⁶ היה עושה ככה¹⁷.

15. פעם קראתי בהושענא רבא תהלים בסוכה של אפגניסטים (בוכרים ואפגניסטים אותו דבר), וקראתי "מה תשתוחחי נפשי ותהמי עלי" (תהלים מ"ב). ובא בעל הבית שהיה אדם זקן ומכובד, והעיר לי שצריך לומר "עלי". בביטוי למ"ד יותר עמוק. אמרתי לו מאיפה הבאת את זה? אמר לי הרי זה קמץ. ועדיין לא הבנתי, וכי בגלל שזה קמץ צריך לומר "עלי" בצורה כזו. אבל אחר כך הבנתי שזה ההבדל בין קמץ לפתח. 16. חי תשעים ואחת שנה, ונפטר לפני 46 שנה. 17. והוא אמר שביום שמחת תורה שקוראים: "ויהי מבדיל בין מים למים" (בראשית א'), צריך להבדיל בין "מים" שמנוקדת בפתח והיא יותר רדודה, לבין המלה "למים" שמנוקדת בקמץ שזה יותר עמוק. כל הפרשיות לא דקדק בזה, אבל כאן אתה עושה הבדלה בין

בזכותך!

עלון 'בית נאמן' יגיע לעוד אנשים!

בתרומה של 520 ₪
הנך זכאי להנציה שם
לברכה, הצלחה ולע"נ

בתרומה של 260 ₪
הנך זוכה להיות שותף בהפצה של
500 עלוני "בית נאמן"

לפרטים ותרומות:

08-6727523

או באתר: <http://yh4.vp4.me/new>

אפשר לתרום גם ע"י

עמוק, היא השפיעה על הדלת שאומרים אותה גם כן יותר עמוק, אבל למעשה הדלת כמות שהיא, רק בגלל שקשה לבטא דל"ת רגילה ואחר כך להדגיש את הנו"ן, עשו גם את הדלת קשה קצת. אבל לעולם עיקר הדגש בנו"ן. אם הנו"ן בפתח אתה עושה בעדינות, ואם הנו"ן קמץ אתה עושה בקושי יותר.

הכל נובע מדבר אחד

כב. וזה דבר שמקובל מדורי דורות. לא רק אצלנו, אלא גם בלוב כמו שאומר בספר הגיד מרדכי שהזכרתי. וגם אנשי חאלב מבטאים את שם ה' בנו"ן קשה, ואילו "אדוני" שפירושה "רבותי" שהיא חול מבטאים בנו"ן רגילה ודל"ת פשוטה. והכל נובע מדבר אחד - הקמץ והפתח. וזה מה שאומר האבן עזרא שהקמץ מורכב מפתח וחולם, כי זה באמצע, לא או כמו חולם ולא אה כמו פתח, אלא בין זה לזה. זה הביטוי האמתי של הקמץ. ואנחנו משתדלים לעשות את זה. האבן עזרא אומר (בספר צחות ה"ל) שבזמנו בספרד (וכנראה גם בצרפת) כולם מבטאים אותו דבר את הקמץ והפתח, רק שחכמי טבריה יודעים להבחין בין קמץ לפתח. וחכמי טבריה האלה העבירו את מסורתם מדור לדור, ונשארה אצל האפגניסטים והבוכרים²⁰. וזה ההבדל בין פתח לקמץ, וזהו מה שאמר רבנו בחיי שהבנת הקמץ עליונה יותר.

"כל דסמיך לאביון פתח"

כג. וזה מאד יפה. כי כמה פעמים אתה לומד מזה הוכחות. הנה יש בתהלים: "שפטו דל ויתום" (תהלים פ"ב ג'), "פלטו דל ואביון" (שם פסוק ד'). "שפטו דל ויתום" הדל"ת בקמץ, וב"פלטו דל ואביון" הדל"ת בפתח. מה ההבדל? הרי זה "שפטו דל" וזה "פלטו דל". וכתוב במסרה (ככה במסרה אצלנו, ויש גירסאות אחרות): "**כל דסמיך לאביון פתח**". דהיינו אם המלה "דל" סמוכה למלה "אביון" מנקדים אותה בפתח. ולא כתוב למה. אבל ההסבר הוא ככה, **האביון יותר גרוע מדל, ואילו הדל הוא יותר "עשיר" ממנו**²¹, לכן כאשר הדל נמצא ליד האביון הוא פותח את ידו. ולכן כל דל דסמיך לאביון - פתח, דהיינו תפתח את ירך ותתן לו²². ומי שידוע לבטא כמו שאמרנו, עושה את הדל הראשון עמוק ואת השני רפה יותר. זה מה שחשוב ללמוד.

אומרים "האהלה" מלרע וכן "צערה" מלרע

כד. יש כמה דברים בפרשת וירא שיש אנשים שחולקים עלינו, וחושבים שאנחנו בודדים בדבר הזה. אנחנו אומרים: "וימרה אברהם האהלה אל שרה" (בראשית י"ח ו'), אומרים "האהלה" מלרע. ואנשים אומרים לא, "האהלה" מלעיל. אבל איך תעשה אותה מלעיל? אי אפשר. הרי היא"א יש בה סגול ושוא, וכשיש שוא או שוא פתח, או שוא קמץ, או שוא סגול, לא עומדים בהם לעולם, "ותפול שוא" (ע"פ איוב א' ט"ז). וככה גם: "ולוט בא צערה" (בראשית י"ט כ"ג) - אנשים קוראים "צערה" מלעיל, זה עושה צער לגוף... העי"ן בשוא פתח, אי אפשר לעשות אותה מלעיל. לכן צריך לעשות "צערה" מלרע ו"האהלה" מלרע. וכתבתי את זה על פי לחם הביכורים (עמ' ת"ח בנד"מ) ועל פי מה שמקובל בדינו. קם שוטה אחד, אמר זה "רפורמי" (!) אם אנחנו אומרים "צערה" מלרע זה רפורמי... (כמו שלהתיר את ה"זו זה גם רפורמה)... למה זו רפורמה? "לחם הביכורים" זה צדיק יסוד עולם.

20. אבל יש כאלה שמגזימים בדבר, ואומרים: "המבדיל בין יום ובין לילה", ובמילת לילה אומרים את שתי הלמדי"ן בעמקות, וזה לא נכון. כי הלמ"ד הראשונה של לילה בפתח ולא בקמץ. לכן צריך לומר "המבדיל בין יום ובין לילה", ולבטא את ה"לילה" בעדינות, ולא כאילו יש לך בפה ליטר מים...

21. ככה כותב רש"י במסכת בבא מציעא (דף ק"א ע"ב ד"ה אביון) ובעוד מקומות, שאביון מתאוה לכל דבר, כי מעולם לא טעם בשר עוף, ולא לחם נקי ולבן, ולא פרי חדש. אלא הכל ישן נושן, זה הכל. מסכן.

22. ולכן כתוב במגילת אסתר (ט' כ"ב): "ומתנות לאביונים" ולא כתוב לעניים. ומכאן לומדים שאפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב ליתן מתנות לאביונים (עיין במשנ"ב סי' תרצ"ד סק"ב). כי האביון הוא יותר גרוע ממנו.

כחם גדול בדקדוק ובתורה לפני מאתיים שנה, אתה תפתח את הפה שלך עלי?!? מי אתה בכלל?!? והתברר שהאמת לומר מלרע. "ברוך שמסר עולמו לשומרים" (ע"ז דף מ' ע"ב)²³. פעם דברתי על זה, והתלמידים שיהיו בריאים הלכו וחיפשו ומצאו בכתיב יד עתיקים (בבר אילן נדמה לי), ומצאו כתב יד לפני שבע מאות שנה, שכתוב "צערה" ויש געיא בצד"י וגעיא ברי"ש, א"כ זה לא מלעיל, אלא אומרים מלרע, כמו: "ענייה סוערה לא נוחמה" (ישעיה נ"ד י"א). וגם ב"האהלה" יש געיא באלף. מי שאומר "האהלה" מלעיל לא יודע מה הוא מדבר. בשוא סגול עושה בו טעם?! אי אפשר לעשות את הדבר הזה²⁴.

טעם לקריאות בתורה (בפרשת וירא) בימי ראש השנה

כה. ביום ראש השנה קוראים: "זה' פקד את שרה" (בראשית כ"א), ולמחרת קוראים: "ויהי אחר הדברים האלה" (שם כ"ב). ויש הרבה טעמים מה הקשר של הקריאות האלה לראש השנה. ושמעתי רמז יפה בפסוק: "ויצב אברהם את שבע כבשות הצאן לבדה" (כ"א כ"ח) - "ויצב" ראשי תיבות: "ויגבה י"י צבאות במשפט" וזה מתאים לראש השנה. ומה זה "אברהם"? שזה יהיה במידת הרחמים, כי אברהם זה חסד.

שמעת פעם מישהו שאומר: "אני מזרעו של ידלף"?

כו. ולמחרת, אחרי שגמרנו את פרשת העקדה, אנחנו ממשיכים עוד: "ויגוד לאברהם לאמר, הנה ילדה מלכה גם היא בנים לנחור אחיך, את עוץ בכורו ואת בוז אחיו ואת קמואל אבי ארם, ואת כשד ואת חזו, ואת פלדש ואת ידלף ואת בתואל" (כ"ב כ"ג-כ"ד), מה נעשה עם השמות האלה "פלדש וידלף ובתואל"²⁵? למה נקרא אותם בראש השנה²⁶? יש מי שאמר רמז, ש"מעכה" זה ראשי תיבות: "מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון". אבל יש סברא פשוטה, שתראה את ההבדל בין יצחק אבינו ובין כל הבנים האלה - עוץ, בוז, קמואל, כשד, חזו, פלדש, ידלף, בתואל. מישהו מכיר אותם? שמעת פעם מישהו שאומר: "אני מזרעו של ידלף"? ישאלו אותו יש לך דלף בבית?!... "אני מזרעו של פלדש" מי זה פלדש הזה?! מה אתה מוכר?! וגם את בתואל לא מכירים. אבל יצחק אבינו ורבקה אמנו זה נשאר לכל הדורות הבאים.

אם הוא מלך אז היא מלכה

כז. הרמב"ם כותב (פס"ו מהלכות אישות ה"כ) שהאשה תכבד את בעלה ותראה אותו כמו "מלך ושר". ובאו החילונים ואמרו: הוא מלך ושר והיא שפחה?! טפשים שכמותם, אם הוא מלך והיא אשתו - אז היא מלכה! אם הוא שר והיא אשתו - אז היא שרה! ואמותינו הראשונות ביהדות הן: שרה ומלכה! שרה אשתו

23. בגמרא שם כתוב שרבונו הקדוש פעם חלה, ואמר הרופאים שהוא צריך לשתות יין תפוחים של שבעים שנה. ושאלו למי יש יין תפוחים שעברו עליו שבעים שנה? וחפשו ובסוף מצאו אחד שיש לו יין כזה שעברו עליו שבעים שנה. הביאו לרבי והתראו. ואמר רבנו הקדוש: "ברוך שמסר עולמו לשומרים".

24. כשהוא אמר זה רפורמה, אמרתי לתלמידים שיאמרו לו תשמע, וכשאתה אומר "בורוך אתו" (במקום ברוך אתה) זו לא רפורמה?! אמר להם מה לעשות? ככה נהגו. חזק וברוך! גם אנחנו ככה נהגנו! תודה רבה... ("ברוך" צריך להיות מלרע ו"אתה" גם כן מלרע, לא אומרים כל דבר מלעיל. פעם סיפרו לי בבית הכנסת איצקוביץ לפני שנים רבות, שבאו אנשי מפד"ל להגרי"ז מבריסק - רבי יצחק זאב סלוביציץ בנו של רבי חיים מבריסק. והוא כעס עליהם, אחרי שהם יצאו, אמר עליהם את הפסוק: "ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים ביי" (ישעיה ס"ו כ"ד). אמרתי להם מה החידוש בזה? אמרו לי: אנחנו לא אומרים "ויצאו וראו" מלרע, אלא הכל מלעיל, והוא אמר מלרע. אמרתי להם אדרבא, הוא אמר נכון... אדם צריך לקבל את האמת. אם אתה לא רוצה לקבל, תאמר אנחנו קבלתנו אחרת. אבל אם מביאים לך הוכחות, אל תתקש ותאמר שמי שאומר אחרת, זו רפורמה, לחם ביכורים זו רפורמה?! אם לחם הביכורים היה כאן היה מנדה אותו!

25. אולי רק בשביל איזה חרוז שכתב פיטן אחד בתשעה באב (בקנית "על יום חורבן"): "לשוד כשד חזו, פלדש וידלף"...

26. והתייגים לא קוראים אותם. מסיימים "וישב אברהם בבאר שבע". ועוד אומרים שזו דעת מרן. אבל זה לא נכון, כי מרן כתב (סי' תר"א ס"א) "עד סוף סדרה". וסדרה פירושו פרשה. כמו שהיו כותבים בספרים הישנים: "חסלת סדר בראשית", "חסלת סדר נח" "חסלת סדר וירא" - נגמרה פרשת וירא.

אי בתמונה?

תשובה ניתן לענות בקו בית נאמן 079-9270505 שלוחה 22. נא לשלוח התשובות עד יום ראשון בערב בין הפותרים נכונה יוגרל פרס (חובה) לציין שם וכתובת בצורה ברורה)

ילדי גאלה

בית נאמן לילדים

מתוך שיעוריו של רבנו מרן ראש הישיבה שלישיא

לע"נ גאולה בת הרבנית אסתר מאזוז ע"ה

גיליון 188

הלכה נאמנה

כאשר חולצים את התפליין, על פי רבנו הגב' איש חי (שנה ראשונה פרשת חיי שרה אות ט) נוהגים כן: את השלש פריכות של האצבע מסיר מעומד, אחר כך יושב ומוריד שלש פריכות של הגרוע, אחר כך עומד ומוריד תפליין של ראש, אחר כך יושב ומוריד את שאר הפריכות. וזו טריקת רבה ולא כל אחד יכול לעשות את זה, שאלתי רבנים ואמרו: "אנחנו לא עושים ככה, אלא אנחנו מורידים הפריכות של האצבעות מעומד, אחר כך מורידים תפליין של ראש, ויושבים ומורידים את כל הפריכות של היד", וככה יותר נכון. גם מרן החיד"א (בקונטרס ספורן שמיר (שבספרו עבודת הקודש) סימן ב' אות ז') כך דעתו, ולא אמר שמורידים כמו הגב' איש חי, ארבע פעמים - עומד ויושב ועומד ויושב, לכן מספיק להוריד של האצבעות ושל הראש מעומד, ולשבת ולהוריד את הפריכות של היד, זה מעקר הדין. (גליון 39 אות ל"ח).

ידע ידע

א. בפרשה: "אולי יש חמשים צדיקים בתוך העיר, האף תספה ולא תשא למקום למען חמשים הצדיקים אשר בקרבך" (בראשית י"ח כ"ד). בהתחלה אמר "בתוך העיר", ואחר כך אומר "ולא תשא למקום", ואחר כך "אשר בקרבך". אם אמרת מקום שגה לשון זכר, למה חזרת ואמרת "בקרבה" [שגה לשון נקבה]? והרי צריך לומר בקרב. **אלא הפרוש ככה:** אברהם אבינו היה צדיק וחסיד, והיה בטוח שלוט לא הלק סתם לסדום אלא בשביל לעשות נפשות לתורה, כי בודאי למד מאברהם שמדבר בכל מקום דברי אמונה וחיוב, והלק לסדום לומר להם מה ששמע ממנו והחזיר אותם בתשובה. לכן חשב מסתמא בחוג שלו בסדום עשה חמשים צדיקים. הקדוש ברוך הוא אמר לו: אם נדברייך שיש חמשים צדיקים אני מוחל לסדום. אבל מה עם עמורה אדמה וצביים? לכן אמר אברהם: **"אולי יש חמשים צדיקים בתוך העיר"** - בסדום, **"האף תספה ולא תשא למקום"** - לכל האזור [כולל עמורה אדמה וצביים ובלע היא צער, וכלומר, שהצדיקים בסדום יגנו גם על ערים אלו]. **"למען חמשים הצדיקים אשר בקרבך"** - בקרב העיר סדום. וההמשל: **"ויאמר ה' אם אמצא בסדום חמשים צדיקים בתוך העיר, ונשאתי לכל המקום בעברני"** (שם פסוק כ"ו). מה זה לכל המקום? צריך לומר "ונשאתי אליה [לסדום] בעברני", אלא לכל המקום כולל כל שאר הערים שם. אבל לוט לא החזיר בתשובה ולא עשה שם כלום (רק נשאיר מכניס אורחים לבד). (גליון 185 הערה 26, וגליון 134 הערה 7).

ב. ב"ג בחשון יום האזכרה של צדיק גדול מחכמי תימן הרב שלמה קרח (נפטר בן שמונים ושלוש) והוא משבט יהודה, כי אני התפלאתי מאיפה באה משפחת קרח? ואמרו לי שהם מזרעו של "קרח" שמזכר בדברי הימים (ב' מ"ג), והוא משבט יהודה. הביאו לי ספרים שלו, ספר אחד על סדר טהרות, וספר נוסף [ועימו] כלם צדיקים". בספר הזה הוא כותב הרבה מחשבה ומוסר מתק. בזמנו הוא היה שולח לי מכתבים והיינו מתקבטים ביחד. (גליון 134 אות א').

למען תספר

חכמת רבנו הגדול הרמב"ם

הרמב"ם היה רופא של המלך בזמנו "צאלח א-דין" (שהיה מלך חזק וכבש את ארץ ישראל מידי הצלבנים וכו'. אבל משהו היים זוכר אותו? רק מי שקורא היסטוריה - השם הזה נשאר לו בראש. ואלו את הרמב"ם **זלם זוכרים!**) והרופאים באו למלך ואמרו לו: "זה לא יפה ש'מלך ערבי מביא רופא יהודי, לא יכול להיות ככה". אמר להם: "מה לעשות? הוא חכם יותר מכלכם". אמרו לו: "מה פתאום? הוא נבדק אותו". ה'לכו ו'תשבו עם הרמב"ם שלשה ימים ושלשה לילות, הם שואלים שאלות והוא משיב להם, וכי יש לו בררה? עד שעמדו על נקדה אחת: **האם נתן להחזיר מאור עיניו של אדם עור מלדה או לא?** הרופאים אמרו שגה אפסרי על ידי טפול, ואלו הרמב"ם אמר שגה לא אפסרי, כי אם הוא נולד עור אין לנו מה לעשות, ורק אם הוא נולד רגיל ואחר כך קרה לו משהו והתעור, אז אפסר לטפל בו ולרפא אותו. הרופאים אמרו: עכשו נוכיח שאפסר לרפא עור מלדה. שאל אותם המלך: מתי יוכיחו זאת? אמרו לו: "עוד כמה ימים נביא לפני המלך ילד עור מלדה, והרמב"ם יבדק ויאמר שאי אפשר לרפא אותו, ואנחנו נטפל בו ונרפא אותו". אמר להם המלך: "אם ככה אז אתם חכמים יותר מהרמב"ם, ונחליף אותו".

ה'לכו הרופאים לכרך נדח במצרים ומצאו שם משפחה שהילד התעור בגיל שש, שאלו אותם: "אתם רוצים שנטפל בילד שלכם ונחזיר את מאור עיניו?" ענו להם: "כן בודאי, בשמחה רבה". אמרו להם הרופאים: "אם ככה - אז תגידו למלך שהוא עור מלדה, הנה הילד והאבא והאמא וכל השכנים שומעים את זה. ובמדה ויבדע המלך שאינו עור מלדה, נחזיר אותו יותר גרוע ממה שהוא עכשו". מיד הסכימו כלם. כמה צריכים לשלם? בחנם, כי בשביל לתפס את המקום של הרמב"ם הם מוכנים לעשות הכל. הרופאים לקחו את הילד למלך, והילד אמר לו: "מעולם לא ראיתי שמש, רק אומרים לי שיש שמש יפה מאד, אבל אני יודע רק שהיא חמה, ולא מפיר את הצבע שלה, וגם לא ראיתי את הלבנה, לא יודע כלום". המלך שאל וחקר את אביו ואמו והמפירים אותו, וכלם אמרו שהוא עור מלדה. המלך שאל את הרמב"ם: מה אתה אומר? ענה לו שאם הוא עור מלדה אין מה לעשות ואי אפשר לרפא אותו, והרופאים אמרו שהם יודעים מה לעשות אתו. ה'לכו והניחו לו תחבשת על העינים, ואחרי יומים-שלושה הילד פתח את העינים. ומיד התחיל להתנפל על אביו ואמו בשמחה, עד שהבין שהוא עומד מול המלך, ובקש סליחה. המלך שאל את הרמב"ם: "נו, מה אתה אומר?" אמר לו: "אני לא חושב שגה נכון". שאל אותו: "וכי אתה מכחיש את כלם?" אמר להם: "תחכו שניה, אני הולך וחוזר. ואני לא בורח לכם, הנה תביאו אתי שני שוטרים ואם תרצו תשימו לי אציקים, אנחנו הולכים לחנות שמוכרים גרות צבעוניים שמביאים בחגים ובשמחת תורה וכדומה". הרמב"ם הלך וקנה גרות בכל מיני צבעים, וחזר למלך. בא לילד ושאל אותו: "עכשו אתה רואה טוב?" אמר לו: "כן, אדוני הרופא". אמר לו הרמב"ם: "אם כן, אז תגיד לי איזה צבע הניר הזה?" ענה לו: "אדום", ואיזה צבע זה? "שחור", וזה? "ירוק", וזה? "צהב" וכו'. **הרופאים ברחו מיד.** שאל המלך: "למה הרופאים ברחו?" אמר לו הרמב"ם: "כי רק לפני כמה דקות הם הורידו לו את התחבשת, אז איך פתאום הוא יודע לזהות את הצבעים? מתי למד את השמות שלהם?" אמר המלך: "איזה טפשים ורשעים". קרא ואמר להם: "כלכם תכנסו לבית הספר שגה חדשים על ששקרתם לפני המלך". זה ספור שקראנו ושמענו אותו כמה פעמים. (גליון 84 הערה 7).

חיבה

נולד ביום שהוא נולד וקרא לבנו כשמו.

תשובה לחידה נמצאת בעלון הנוכחי. תשובות ניתן לענות בקו בית נאמן 079-9270505 שלוחה 21 (חובה לציין שם וכתובת בצורה ברורה). נא לשלוח התשובות עד יום ראשון בערב

פתיחת מכתב קורא:

פתרון החידה: נקרא בשתיים ולו שנים. האמורא רב (ששתי אותיות לשמו), ולו שני בנים. הוכח: נסים עידן - בני ברק פתרון התמונה: הגאון הצדיק רבי אסאי הכהן זצ"ל מצפת, יליד גריבה, נפטר בו' אלול תשל"א. חיבר ספר "מדורו של שם ועבר" ועוד. הוכח: שחר סופר - פתח תקוה